

Viitteen muskarissa

Tukiviittomien käyttöä leikkiliikkeinä
musiikkileikkikoulussa

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Musiikin koulutusohjelma
Musiikkipedagogi
Varhaisiän musiikkikasvatus
Opinnäytetyö
Syksy 2016
Alina Ripatti

Lahden ammattikorkeakoulu
Musiikin koulutusohjelma

Ripatti, Alina:

Viittoen muskarissa
Tukiviittomien käyttöä leikkiliikkeinä
musiikkileikkikoulussa

Varhaisiän musiikkikasvatuksen opinnäytetyö, 25 sivua, 2 liitesivua

Syksy 2016

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyössäni tutkin sitä kuinka tukiviittomat toimivat musiikkileikkikoulussa laulujen leikkiliikkeinä. Tutkimuksessani vastaan kysymyksiin: Millaista oli käyttää tukiviittomia? Millä tavoin lapset suhtautuivat tukiviittomiin? Mitä hyötyä tukiviittomista oli laulunopetuksessa?

Keräsin tutkimusta varten tietoa Internet-lähteistä, kirjallisista lähteistä ja omista opetuskertoja koskevista muistiinpanoista ja sitä kautta oivaltamistani asioista. Tutkimuksesta selvisi, että lasten suhtautuminen viittomiin ei juuri eronnut heidän suhtautumisestaan normaaleihin leikkiliikkeisiin. Tukiviittomien hyöty laulunopetuksessa toteutui lähinnä laulun sanojen muistamisessa. Tukiviittomien käyttö oli haastavaa mutta palkitsevaa.

Asiasanat: Viittomat, tukiviittomat, leikkiliikkeet, musiikkileikkikoulu, laulunopetus

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Music Education

RIPATTI, ALINA:

Title
Subtitle

Signing at Music School
Using signlanguage as
choreography in Music
School

Bachelor's Thesis in Early Childhood Education 25 pages, 2 pages of
appendices

Autumn 2016

ABSTRACT

In this thesesis I explore how signlanguage works as a choreograpy in music school while we sing. In this research I answer the questions: How did it feel to use signlanguage? How did the children reacted to signing? Did signlanguage help teaching a new song?

For the research I collected information from internet sources and my own notes from classes. The study result show that childrens reaction to signing did not differ much from normal choreography. The help of singlanguage teaching a new song was mostly to remember the lyrics. Using signlanguage was challenging and rewarding.

Keywords: Signin, signlanguage, music school, sing teach

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TUKIVIITTOMAT	2
2.1	Mitä tukiviittomat ovat	2
2.2	Tukiviittomat puheen kehityksen tukena	2
2.3	Tukiviittomat muskarissa	3
3	LAPSEN PUHEEN KEHITYS	4
3.1	Puheen kehityksen ongelmat	5
4	KOMMUNIKOINTI	6
4.1	Kommunikoinnin periaatteita	6
4.2	Kommunikointia tukevia järjestelmiä	8
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	10
5.1	Valmistautuminen viittomien opettamiseen lapsille	10
5.2	Ensimmäinen opetuskerta Jänis istui maassa 4-5 -vuotiaille	11
5.2.1	Toinen opetuskerta	11
5.2.2	Kolmas opetuskerta	12
5.2.3	Neljäs opetuskerta	13
5.3	Ensimmäinen opetuskerta Jänis istui maassa 6-8 –vuotiaille	13
5.3.1	Toinen opetuskerta	14
5.3.2	Kolmas opetuskerta	14
5.3.3	Neljäs opetuskerta	15
5.4	Ensimmäinen opetuskerta Linnassa juhlietaan 4-5 –vuotiaille	15
5.4.1	Toinen opetuskerta	16
5.4.2	Kolmas opetuskerta	17
5.4.3	Neljäs opetuskerta	17
5.5	Ensimmäinen opetuskerta Linnassa juhlietaan 6-8 –vuotiaille	18
5.5.1	Toinen opetuskerta	18
5.5.2	Kolmas opetuskerta	19
5.5.3	Neljäs opetuskerta	19
6	TULOKSET	21

7 POHDINTA	23
LÄHTEET	25
LIITTEET	26

1 JOHDANTO

Ajatus lähteä kirjoittamaan opinnäytetyötä aiheesta tukiviittomat musiikkileikkikoulussa, sai alkunsa luettuani Yle uutisten artikkelin puhumattomista kolmevuotiaista. Artikkelin mukaan vanhemmat viettävät nykyään enemmän aikaa sosiaalisessa mediassa ja täten vuorovaikutus lasten kanssa on vähentynyt. Artikkelissa mainitaan päiväkotien käyttävän erilaisia toimintakarttoja, joiden avulla vuorovaikutus puhumattomien tai vähän puhuvien lasten kanssa helpottuu. Asiaa pohtiessani tulin ajatelleeksi tukiviittomia, joita käytetään puheen tukena huonosti puhetta tuottavien ja ymmärtävien ihmisten kanssa.

Kuinka lapset suhtautuvat tukiviittomiin muskarissa? Tähän kysymykseen halusin saada vastauksen. Tarkoituksena olisi opettaa omille muskarilaisilleni jokin jo ennestään tuttu sekä tuntematon laulu tukiviittomia leikkiliikkeinä käyttäen.

2 TUKIVIITTOMAT

Useimmissa maissa viittomat jakautuvat kahteen päätyyppiin, jotka ovat kuurojen käyttämä viittomakieli sekä viittomajärjestelmät. (von Tetzchner & Martinsen 1991, 22.)

2.1 Mitä tukiviittomat ovat

Tukiviittominen on kommunikointimenetelmä, joka perustuu viittomakielen viittomiin. Tukiviitottu puhe on kokonaisvaltaista viestintää, jossa puhetta viittomien lisäksi täydentää ilmeikäs olemuskieli. (Pelo 2011.) Selkein ero tukiviittomien ja viittomakielen välillä on se, että tukiviittomia käytetään yhdessä puheen kanssa, jolloin puheesta viitotaan ainoastaan avainsanat. (Kuuroiden liitto). Viittomakielestä lainataan yksittäiset viittomat, mutta säännöt ja rakenteelliset asiat jäävät pois. Avainasemassa olevat viittomat ovat lausejärjestyksessä puhekielen mukaisina. (Huuhtanen 2011, 28.)

Tukiviittomien tarkoituksena on tukea puheen kehitystä ja ymmärrystä. (Papunet sanasto 2016.) Jos puheen hahmottaminen on vaikeaa, voi näköhavaintoon perustuva viittominen olla helpompi ymmärtää. Tämän lisäksi viittomisen yhteydessä puhe hidastuu, jolloin ymmärtäminen helpottuu. (Pelo 2011.)

Tukiviittomia on vaikea opetella kirjoista, sillä ne perustuvat liikkeeseen. Kaksiulotteisina kuvina niitä on vaikea esittää juurikin liikkeen ja tilankäytön takia. Viittomakuvia voi kuitenkin käyttää muistin tukena itseään varten. (Huuhtanen 2011, 29.)

2.2 Tukiviittomat puheen kehityksen tukena

Puhutun kielen kaltaisia viittomia käytetään yleensä kuulevien, mutta kommunikaatiohäiriöisten opeuksessa. (von Tetzchner & Martinsen 1991, 22.) Puheen kehitys saattaa estyä tai häiriintyä monesta eri syystä. Lisäksi sairauden tai vammautumisen seurauksena ihminen saattaa menettää oppimansa kielellisen kyvyn. (Launonen 2007, 8.) Tukiviittomat voivat

lisätä puhumattomien, kuulevien lasten ja aikuistenkin kommunikointia. Jos puheen muodostus alkaa toimia, syrjäyttää puhe tukiviittomat. Joissakin tapauksissa puheen kehityksen vaikeus on niin vahva, että tukiviittomien käytöstä tulee heille pysyvä kommunikaatiomuoto. (Huuhtanen 2011, 28.)

2.3 Tukiviittomat muskarissa

Käytin tukiviittomia muskarissa laulujen yhteydessä leikkiliikkeiden tapaan. Lähinnä tarkoitukseni oli selvittää, kyseenalaistavatko lapset hieman erilaisia leikkiliikkeitä ja kuinka hyvin viitotut liikkeet jäisivät heille mieleen. Ryhmissäni ei ollut arkielämässä tukiviittomia käyttäviä lapsia.

Testiryhmiksi valitsin 4-5 –vuotiaiden muskarin, sekä musiikkivalmennusryhmän, jossa on 6-8 –vuotiaita lapsia.

Muskariryhmässä oli seitsemän lasta, joista kaksi oli tutkimuksen aikana kolmevuotiaita. Musiikkivalmennusryhmässä lapsia oli kuusi. Molemmissa ryhmissä lapset olivat vaihtelevasti paikalla.

3 LAPSEN PUHEEN KEHITYS

Lapsen puhe-elimistö alkaa toimia jo syntymähetkellä. Hengitysilman virratessa sisään ja ulos, voi lapsi parkaista ensi huutonsa. Tämä ensi parkaisu luo pohjan lapsen puheen kehitykselle. (König 2003, 35.) Ensi parkaisusta alkava kielen ja kommunikoinnin kehitys on jatkuva prosessi, jossa kehittyminen kestää niin kauan kuin yksilö on kykenevä oppimaan. (Johansson 1988, 9.) Vaikka lapsi sanoo ensimmäiset oikeat sanat vasta lähellä yhden vuoden ikää, on puheen kehitys alkanut jo edellämainitusta ensi huudosta. (König 2003, 35.)

Ensimmäisten elinkuukausien aikana lapsi ilmaisee hyvän- ja pahanolon tunteitaan erilaisten kiljahtelu- ja huutoäänteiden avulla. Vasta kolmen kuukauden iässä äänteisiin alkaa tulla mukaan jokeltelua. Jokeltelu ei koostu sanoista tai yksittäisäänteistä, vaan tavuista. Vähitellen jokeltelun avulla opituista tavuista alkaa muodostua sanoja. (König 2003, 35.) Lapsen ensisanat ovat tyypillisesti yksitavuisia. Suomalaislapsilla nämä ovat usein sanan alku- ja lopputavuja. (Launonen 2007, 50.)

Mielenkiintoista on se, että kielipsykologia on vuosikymmenien ajan pyrkinyt todistamaan, että jokeltelu on erilaista eri kansallisuuksien lasten kesken. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa, sillä Königin mukaan lapset jokeltelevat kuin valmistautuakseen kaikkiin mahdollisiin äidinkieliin. (König 2003, 36.)

Puolitoistavuotiaalla lapsella on hallussaan jo 40 - 70 sanaa, joita hän käyttää yhden sanan lauseina. (König 2003, 37.) Suurin osa normaalisti kehittyvistä lapsista alkaa ymmärtää tuttuihin tilanteisiin liittyvää puhetta alle vuoden ikäisenä. (Launonen 2007, 7.) Lapsi käyttää kieltä ilmaistakseen itseään ja tekemisiään näillä yhden sanan lauseilla. Puolen vuoden iässä lapsi alkaa spontaanisti ymmärtää kuinka nimetä ympärillä olevia esineitä. Jopa yhdessä päivässä lapsi käsittää, että jokaisella asialla ja esineellä on oma nimi. Sanavarasto kasvaa tästä hetkestä eteenpäin nopeasti ja toisen ikävuoden loppuun mennessä lapsi osaa 400 – 500 uutta sanaa. (König 2003, 38.)

Uusien sanojen myötä lapsi oppii vähitellen toisen ikävuoden lopulla verbit, substantiivit ja adjektiivit. Näin hänellä on kaikki rakennuspalikat lauseen muodotusta varten. (König 2003, 39.) Sanoja lapsi alkaa yhdistellä puolentoista – kahden vuoden iässä. (Launonen 2007, 7.) Aluksi lauseen muodostaminen on hankalaa, sillä lapsi elää vielä asioiden nimeämisvaihetta ja osa sanoista on vielä hukassa. (König 2003, 40.)

Kolmannen ikävuoden kuluessa lapsen äidinkieli kehittyy nopeasti. Sanavarasto on jo tarpeeksi laaja ja jäsentymättömät lauseet alkavat muotoutua ymmärettävään muotoon. (König 2003, 41.)

3.1 Puheen kehityksen ongelmat

Dysfasia, eli erityinen kielihäiriö on yksi normaalin puheen kehitystä haittaava tekijä. Kielihäiriöisille lapsille ensisanat ilmaantuvat myöhemmin ja sanavarasto kasvaa monissa tapauksissa hitaasti. Yleensä kielihäiriöiset lapset oppivat vähitellen puhumaan mutta ilmaukset ovat yksisanaisia tai muutaman sanan yksinkertaisia yhdistelmiä. Vanhempi joutuu usein tulkkamaan lapsen puhetta muille, sillä muiden kuin lähi-ihmisten voi olla vaikea ymmärtää kielihäiriöisen lapsen puhetta. Puheen tuottamisen vaikeuden lisäksi kielihäiriöisillä lapsilla on usein vaikeuksia myös puheen ymmärryksessä. (Launonen 2007, 53.)

4 KOMMUNIKOINTI

Kommunikointi on vastavuoroista toimintaa, jossa molemmat osapuolet toimivat yhtä aikaa ja vuorotellen vastaanottajina ja lähettäjinä.

(Huuhtanen 2011, 12.) Kommunikointi on prosessi, jossa ihminen vaikuttaa yhteen tai useampaan henkilöön niin että saa vastauksen.

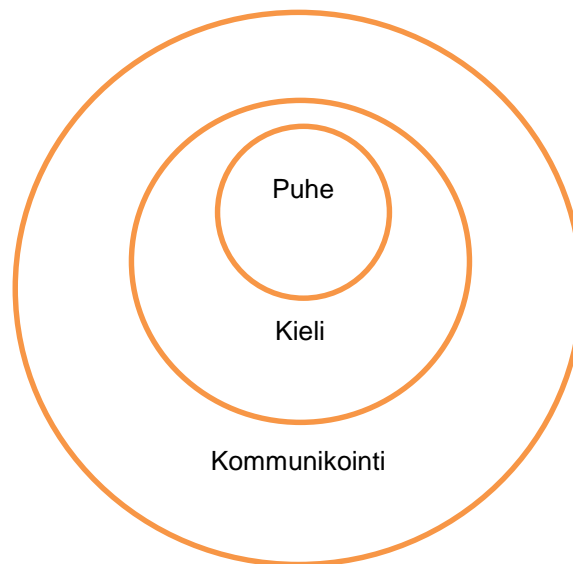
Tämän sosiaalisen prosessin edellytyksenä on kahden tai useamman ihmisen välinen suhde. Erilaisia kommunikointitapoja on monia. Yksi näistä on kieli, puhuttuna ja kirjoitettuna. (Johansson 1988, 11.)

4.1 Kommunikoinnin periaatteita

Lapsen kielen ja kommunikoinnin kehitys riippuu ympäristötekijöiden sekä synnynnäisten edellytysten yhteisvaikutuksesta. Kehitykseen vaikuttaa myös lapsen havaintoalvius, joka tarkoittaa sitä, että lapsen sosiaaliset valmiudet ja älylliset toiminnat ovat tietyllä kehitystasolla. Lapsen havaintokyky on perus yhteydessä aistitoimintojen ja motoriikan kehityksen kanssa (Johansson 1988, 9-10.) Lapsen kokonaisvaltainen kehitys, sekä kielen ja kommunikoinnin kehitys, ovat riippuvaisia toisistaan. Tämä johtuu siitä, että kommunikatiiviset ja kielelliset valmiudet ovat tärkeitä muiden valmiuksien käyttämisen ja oppimisen kannalta. (Johansson 1988, 10 - 11.)

Puheen rinnalla ihmiset käyttävät runsaasti puhetta värittäviä keinoja, kuten ilmeitä, eleitä, ääntelyä, äänensävyjä ja taukoja. Näitä kutsutaan *non-verbaalisiksi*, eli sanattomiksi viestintäkeinoiksi. Sanattomat viestintäkeinot ovat usein tiedostamattomia, eli kehonkieli voi toisinaan paljastaa sen, mitä sanoilla peitellään. (Huuhtanen 2011, 12. Launonen 2007, 7.) Näillä keinoilla voi ohjata keskustelun suuntaa ja tunnelmaa. Keskustelun aloittaminen ja ylläpitäminen kuuluvat keskustelun perustaitoihin. (von Tetzchner & Martinsen 1991, 282.)

Maailmassa on monia kieliä, mutta jokaisen maan sisällä on ainakin kolme kieltä: puhekieli, kirjoitettu kieli, sekä viittomakieli. (Johansson 1988, 11.)

Kuvio kuvaa lapsen kielen kehityksen etenemistä yleisestä erityiseen. Lapsen kommunikointikyky kehittyy aiemmin kuin kielellinen kyky. Näiden eri kehitysvaiheiden välillä ei ole selviä rajoja, vaan kehitys etenee hitaana prosessina. Prosessin tiettyjä edistysaskeleita on pohjustettu ja valmisteltu aiemmissa kehitysvaiheissa. (Johansson 1988, 12.) Kun lapsi tietoisesti vaikuttaa ympäristönsä ihmisiin saavuttaakseen haluamansa, kutsutaan tapaa esittäväksi kommunikoinniksi. Esittävä kommunikointi voidaan määrittellä tavoitteelliseksi, tarkoitukselliseksi sekä tietoiseksi kommunikoinniksi. Lapsen esittävä kommunikointi alkaa kymmenen kuukauden iässä. (Johansson 1988, 14.)

Lapsen varhaisten kommunikointi-ilmausten muodon kehitys liittyy vahvasti neuromotoriseen ja kognitiiviseen kehitykseen. Kehitys on asteittainen prosessi, joka etenee muun kehityksen ohessa. Lapsen neuromotorinen kehitys määrää liikkeet, joita lapsi pystyy tekemään. Neuromotorinen kehitys etenee varhaisista yksittäisistä liikkeistä kohti liikkeiden yhteistyötä. Lapsen kognitiivinen kehitys ratkaisee kuinka lapsi säätelee liikkumistaan tottumustensa mukaan. Aikuisen ja lapsen tasapainoista suhdetta pidetään ehtona kommunikoinnin kehittymiselle. Tasapainoisen suhteen syntyminen edellyttää lapsen ja aikuisen välistä ymmärrystä, sekä kommunikaatioita. (Johansson 1988, 15.)

4.2 Kommunikointia tukevia järjestelmiä

Bliss-symbolit kuuluvat graafiseen merkkijärjestelmään, joka kehitettiin alun perin kansainväliseksi kirjoitetun kielen muodoksi. (von Tetzchner & Martinsen 1991, 24.) Matemaatikko Charles Bliss loi bliss-kielen tavoitteenaan edistää maailmanrauhaa 1940-luvulla. (Papunet.) Tähän käyttöön järjestelmä ei tullut varsinaisesti koskaan, vaan sitä alettiin käyttää puhumattomien liikuntavammaisten lasten kirjoitusjärjestelmänä kun kanadalainen työryhmä etsi viestintäkeinoja liikuntavammaisille lapsille 1970-luvulla. (Papunet, von Tetzchner & Martinsen 1991, 24.) Suomessa bliss-symboleja käyttävät lähinnä CP-vammaiset henkilöt, joilla on puhevamma. (Raveikko 2011, 82.)

Bliss-kieli koostuu sadasta perusmerkistä, joita yhdistelemällä pystytään muodostamaan sanoja, joilla ei ole perusmerkkiä. (von Tetzchner & Martinsen 1991, 24-26.) Bliss-symbolit muodostuvat geometrisistä peruskuvioista, pisteistä ja kaarista, joiden merkitys riippuu kolmesta tekijästä. Nämä tekijät ovat: symbolin koko, muoto ja sijainti. (Papunet.) Perusmerkkejä ja merkkiyhdistelmiä voidaan liittää yhteen niin, että niistä muodostuu lauseita. Bliss-kielessä on ohjeita lauserakenteiden muodostamiseen, mutta periaatteessa jokainen voi käyttää haluamaansa sanajärjestystä. Kuitenkin useimmissa maissa käytetään puhutun kielen mukaista sanajärjestystä. Ympäristön ja maailman muuttuessa tarvitaan uusia merkkejä, joten niin kuin kaikki muutkin kielet myös blisskieli uudistuu. Bliss-kieli on kaikkein pisimmälle kehitetty puhumattomien käytössä oleva graafinen järjestelmä. (Papunet, von Tetzchner & Martinsen 1991, 24-26.) Rakenteeltaan bliss-kieli on puhuttuja kieliä huomattavasti helpompi, eli vammaaton henkilö voi oppia bliss-kielen muutaman päivän mittaisen kurssin avulla. Bliss-symboleja voidaan hyödyntää myös vammattomien lasten kanssa loogisen päättelykyvyn kehittämiseen. Bliss-symbolien tietämättömyys ei ole ongelma, sillä symbolien yhteydessä on merkitys aina myös kirjoitettuna. (Raveikko 2011, 83.)

Kommunikointi Bliss-kielellä tapahtuu osoittamalla kommunikointitaululta symboleja joko sormella, katseella tai apuvälineellä. Kaikilta ei kuitenkaan

sormella osoittaminen välttämättä onnistu, joten taulut on valmistettu siten että osoittaa voi koko kädellä tai jopa jalalla. Tällöin viestin vastaanottaja avustaa viestin löytymistä hakumenetelmän avulla. (Raveikko 2011, 82.)

Piktogrammit koostuvat tyylitellyistä piirroksista, jotka kuvaavat tiettyä asiaa, esinettä tai tunnetta. Kuvat ovat valkoisia siluetteja mustalla pohjalla. Piktogrammeista suurin osa on kuvanomaisia ja vain kymmenesosa käsitteellisiä (Papunet).

Alun perin piktogrammi-kuvasto on kehitetty Kanadassa ja julkaistu vuonna 1980. Niiden kehittäjä on puheterapeutina kehitysvammaisten laitoksessa toiminut Subhas Maharaj. Hänen tarkoituksenaan oli luoda kommunikointimenetelmä vammaisille henkilöille, jotka eivät pystyneet hahmottamaan bliss-symboleja. (Huuhtanen 2011, 29.) Pohjoismaissa järjestelmästä on tullut hyvin suosittu ja sen käyttö on lähes syrjäyttänyt bliss-symbolien käytön oppimisvaikeuksista kärsivien kuntoutuksessa. Piktogrammien määrä vaihtelee maittain ja Suomessa kuvia on saatavilla noin 900. Piktogrammit eivät kuitenkaan ole yhtä monipuolisia kuin bliss-symbolit, mutta niitä on lähes kaikkien helppo ymmärtää. Esimerkiksi lauseiden muodostaminen on piktogrammeilla haastavampaa, sillä merkkivalikoima on suppeampi. (Papunet, von Tetzner & Martinsen 1991, 30.) Piktogrammit ovat kommunikointitapa jolla kommunikointi yleensä aloitetaan ja taitojen kehittyessä siirrytään esimerkiksi bliss-symboleihin (Huuhtanen 2011, 60.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Toteutin tutkimuksen 4-5 –vuotiaiden leikkiryhmässä, sekä 6-8 –vuotiaiden musiikkivalmennusryhmässä syksyllä 2015. Opetin molemmille ryhmille kaksi laulua käyttäen leikkiliikkeinä tukiviittomia. Ensimmäisenä opetin jo kaikille entuudestaan tutun laulun, *Jänis istui maassa*. Valitsin tämän siksi, että laulu oli tuttu, joten lapset pystyivät keskittymään leikkiliikkeisiin paremmin. Toisena lauluna käytin Hannele Huovin ja Soili Perkiön laulua *Linnassa juhlitaan*. Laulu ei ollut lapsille entuudestaan tuttu, joten sain vertailla, onko laulun ja leikkiliikkeiden oppiminen erilaista verrattuna tuttuun lauluun. Tähän lauluun etsin itse viittomat Papunetin nettisivuja hyödyntäen. Opettelimme kumpaankin laulua viittomien kanssa neljänä muskarikertana. Laulujen opettelu sijoittui aina alkutuntiin jotta lasten keskittymiskyky olisi parhaimmillaan.

5.1 Valmistautuminen viittomien opettamiseen lapsille

Koska itselläni ei ollut ennen tutkimuksen aloittamista juuri minkäänlaista kokemusta viittomien käytöstä, täytyi minun ensin opetella viittomia itse. Osasin etukäteen viittoa aakkoset ja muutaman yksittäisen viittoman, kuten ”kissa” ja ”koira”. Ensi töikseni suuntasin Papunet –sivustolle, josta löytyi monenlaisia viittomia. Tarkoitukseni ei ollut opetella tiettyä määrää viittomia, tai tietyn aiheisia viittomia. Minulla oli päätettynä jo ensimmäinen laulu, jonka leikkiliikkeinä käyttäisin viittomia, joten etsin laulun sanoihin sopivat viittomat. Ajattelin ensin, että en tulisi millään muistamaan viittomia, sillä ne vaikuttivat aluksi haastavilta minullekin ja pohdin kuinka lapset voisivat oppia ne. Päätin kuitenkin, että kokeilemalla ja yrittämällä selviää kuinka käy.

Ilokseni huomasin, että viittomat jäivät hyvin mieleen muutaman toiston jälkeen. Helpoksi niiden muistamisen teki laulu, jonka avulla osasi jo ennakoida seuraavan viittoman ajoissa. Myös tieto siitä, että laulu menee aina samalla tavalla ja uusia sanoja ei tule, helpotti omaa tekemistä paljon.

5.2 Ensimmäinen opetuskerta Jänis istui maassa 4-5 -vuotiaille

Valitsin tämän laulun ensimmäiseksi tukiviittomilla leikittäväksi lauluksi siksi, että laulu on jo entuudestaan tuttu. Laulu sopi myös hyvin teemaan, joka oli käynnissä syksyllä 2015 musiikkileikkikoulussamme. Lisäksi Papunet- sivustoa selaillessani löysin valmiin viitotun leikkiliikepohjan lauluun. Koska viittomat eivät olleet minulle ennestään tuttuja, tuntui turvalliselta löytää jonkun ammattilaisen tekemä ohje jota noudattaa.

Leikkiliikkeiden, eli tukiviittomien, opetuksen aloitin käymällä läpi liikkeet lasten kanssa sana sanalta. Osa viittomista, kuten ”jänis”, oli lapsille looginen ja helppo viittoma, sillä etu- ja keskisormesta tehdään jäniksen korvat, joilla kosketetaan päähän. Huomasin että tämä oli ensimmäinen viittoma, joka jäi kaikilla lapsilla mieleen. Asiaan varmasti vaikuttaa myös se, että laulu alkaa sanalla ”jänis” ja koko laulu kertoo siitä.

Kun kaikki liikkeet oli käyty läpi, lausuimme laulun loruna ja leikimme viittomilla lorun päälle. Otin aluksi liian nopean tempon ja se kostautui siten, että osa lapsista ei pysynyt mukana. Hidastin tempoja ja yritin näyttää liikkeet vielä selvemmin ja hieman etukäteen, jotta lapset ehtivät mukaan. Parin toiston jälkeen otin laulun mukaan. Sävelen mukaan ottaminen ei juurikaan vaikuttanut lasten leikkiliikkeisiin. Huomasin, että liikkeet olivat osalle haastavia ja ne tehtiin vähän ”sinne päin”. Koska liikkeet olivat pikkutarkempia ja lapsille erilaisia kuin yleensä, heidän keskittymisensä herpaantui aika nopeasti. Olin suunnitellut, että laulua laulettaisiin vielä pari kertaa, mutta lapset kävivät levottomiksi ja päätin jatkaa seuraavalla kerralla.

5.2.1 Toinen opetuskerta

Seuraavalla viikolla odotin jännityksellä kuinka paljon lapset muistaisivat viittomia. En ollut asettanut odotuksiani kovin korkealle, sillä edellisestä kerrasta jäi itselleni aika epävarma olo. Lähinnä epävarmuus johtui siitä, että en ollut ollenkaan varma olinko näyttänyt liikkeet oikein ja tarpeeksi

selvästi. Ilokseni huomasin, että joitakin viittomia oli lapsille jäänyt mieleen. Muistelimme taas aluksi yhdessä kaikki leikkiliikkeet läpi ja tämän jälkeen yhdistimme liikkeet lauluun.

Edellisestä viikosta viisastuneena aloitin laulun hitaammin ja näytin liikkeet hieman etukäteen. Viittomat muodostuivat jo vähän paremmin kuin edellisellä kerralla, mutta osalle oli vielä vaikeaa tehdä ne oikein. Tällä kerralla olin jo vaativampi viittomien muodostuksen suhteen, eli saatoin keskeyttää laulun jos viittoma oli väärin. Oli yllättävän haastavaa seurata yhtä aikaa seitsemän lapsen viittomista, laulua ja keskittyä siihen että viittoo itse liikkeet oikein ja ajoissa. Vaikka olin tälläkin kertaa sijoittanut laulun tunnin alkuun, alkoi nuorimmilta oppilailta jo loppua keskittymiskyky. Tästä huolimatta jatkoin vielä kerran isompien kanssa, enkä kiinnittänyt huomiota niin paljon pienempien tekemiseen, vaikka kannustin heitä mukaan. Olin suhteellisen tyytyväinen siihen, kuinka hyvin lapset jo tekivät viittomia laulun mukana.

5.2.2 Kolmas opetuskerta

Kolmatta opetuskertaa varten minulla oli paljon varmempi olo, sekä omasta, että lasten osaamisesta leikkiliikkeiden suhteen. Kun aloin valmistella lapsia laulua varten, huudahti yksi lapsista: "Hei miä tiiän, tää on se viittomalaulu!" ja näytti pupu-viittomaa. Tästä intoutuneina osa muistakin laittoi pupun korvat valmiiksi ja minä rohkaisin loppu ryhmää tekemään samoin. Suunnitelmana oli, että muistellaan yhdessä leikkiliikkeet mutta tilanne tempaisi mukaansa ja aloitin laulun ilman liikkeiden muistelua. Lapset lauloivat kuuluvasti ja leikkiliikkeet olivat lähes kaikilla oikein, kun katsoivat mallia minun esimerkistäni. Laulun loputtua tarkistimme vielä liikkeet kaikilta oikeiksi ja lauloimme uudestaan. Kehitystä edelliseen kertaan oli tapahtunut ainakin siinä, että liikkeet tulivat laulun tahtiin sujuvammin eikä laulu jäänyt taka-alalle liikkeiden tieltä niin kuin edellisellä viikolla.

5.2.3 Neljäs opetuskerta

Viimeiselle opetuskerralle tämän laulun kanssa olin varannut tuntisuunnitelmasta vain pienen osan, sillä en ollut varma kuinka lapset enää jaksaisivat keskittyä lauluun ja leikkiliikkeisiin. Huoleni osoittautui kuitenkin turhaksi, sillä ryhmä oli vielä innoissaan tutusta laulusta ja leikkiliikkeistä jotka olivat jo kaikilla hyvin hallussa. Pyysin lapsia laulamaan reippaasti ja tekemään leikkiliikkeet oikein tarkasti. Lapset istuvat pupunkorvat sormissaan valmiina lauluun ja minua vain hymyilytti heidän intonsa laulua ja leikkiliikkeitä kohtaan. Laulu ja liikkeet sujuivat hienosti ja kehityksen viittomien muodostuksessa huomasin jo hyvin. Toisaalta, näin sujuvaa toimintaa olin jo odottanutkin viimeiselle opetuskerralle. Olin myös positiivisesti yllättynyt siitä, kuinka hyvin nuorimmatkin oppilaat olivat omaksuneet viittomat neljän viikon aikana.

5.3 Ensimmäinen opetuskerta Jänis istui maassa 6-8 –vuotiailla

Ensimmäisellä opetuskerralla odotin mielenkiinnolla kuinka viittominen eroaa tässä ryhmässä verrattuna nuorempiin oppilaisiin. Kuusivuotiailla on jo kuitenkin kehittyneempi hienomotoriikka kuin paria vuotta nuoremmilla. Lisäksi keskittymiskyky ja muisti ovat vanhemmilla lapsilla kehittyneempiä.

Tämän ryhmän kanssa aloitimme siitä, että lauloimme Jänis istui maassa –laulun kerran läpi yhdessä. Tämän jälkeen kerroin, että otamme mukaan leikkiliikkeet, jotka ovat oikeita viittomia. Kysyin lapsilta tietävätkö he mitä viittomat ovat ja ketkä niitä käyttävät. Muutama heistä tiesi, mutta kerroin kaikille vielä yhteisesti vähän viittomista ja niiden käyttötarkoituksesta. Tämän jälkeen kävimme yhdessä läpi viittomat ja otimme laulun mukaan.

Tällä kertaa otin tarpeeksi hitaan tempon kun aloimme käydä laulua läpi leikkiliikkeiden kanssa. Lapset saivat hyvin liikkeistä kiinni ja viittomat muodostuivat paljon paremmin kuin 4-5 –vuotiailta. Itse koin vielä hieman hankalaksi liikkeiden ajoittamisen. Viittomat oli näytettävä hieman etukäteen, jotta lapset ehtivät muodostaa ne oikein. Puutuinkin aluksi aika

tarkasti siihen, että viittomat on muodostettu oikein. Ajattelin siitä olevan hyötyä jatkossa.

5.3.1 Toinen opetuskerta

Toisella opetuskerralla muistelimme mitä viittomat ovat ja lapset muistivat ja osasivat kertoa niistä. Kävimme läpi leikkiliikkeet sana sanalta ja tarkistin että kaikki muodostivat viittomat oikein. Olin aika yllättynyt siitä, miten hyvin liikkeet olivat jääneet lapsille mieleen. Laulun mukaan ottaminen ei tuottanut hankaluuksia, sillä tempo oli tarpeeksi hidas ja lapset lauloivat hienosti. Kuten pienempien ryhmässä, myös tämän ryhmän kanssa olin tällä kertaa jo tarkempi siitä, että liikkeet viitotaan oikein. Keskeytin laulun ja korjasin jos viittoma oli jollakin muodostettu väärin tai epätarkasti. Koska laulu ja viittomat toimivat hyvin yhteen, kokeilin nostaa tempoa. Tämä tuotti hieman lisää haastetta, mutta lapset pysyivät hyvin mukana. Osa innostui jo kokeilemaan kuinka nopealla tempolla he pystyisivät viittomaan mukana. Viittomat muuttuivat huitomiseksi, mutta hauskaa oli kuitenkin.

5.3.2 Kolmas opetuskerta

Kolmannella opetuskerralla huomasin jo hyvin eron siinä, kuinka paljon nopeammin 6-8 –vuotiaat oppivat ja muistavat asioita verrattuna 4-5 –vuotiaisiin. Lapset muistivat leikkiliikkeet lähes virheettömästi ja korjasivat jopa toistensa viittomia oikeanlaisiksi. Tästä olin positiivisesti yllättynyt, sillä en ollut aiemmin huomannut tässä ryhmässä tämän kaltaista vuorovaikutusta lasten kesken.

Aloitimme tämänkin ryhmän kanssa suoraan laulusta leikkiliikkeiden kanssa. Valitsin laulun normaalin tempon ja kaikki pysyivät liikkeissä mukana. Tällä kertaa piti rohkaista ryhmää laulamaan useamman kerran ja mietinkin johtuiko tämä siitä, että leikkiliikkeet oli viitottu niin tarkasti ja oikein, että lapset keskittyivät vain niihin. Kun rohkaisin lapsia laulamaan

mukana, he lauloivat reippaasti, enkä huomannut laulamisen vaikuttavan viittomiin mitenkään. Muutaman toiston jälkeen huomasin, että keskittyminen alkoi osalta herpaantua edellistä kertaa nopeammin. Ehkä tämä johtuu siitä, että laulu ja leikkiliikkeet osataan jo niin hyvin, että ryhmä alkaa kyllästyä lauluun.

5.3.3 Neljäs opetuskerta

Mietin jo edellisen kerran jälkeen otanko tätä laulua enää tällä kerralla ollenkaan, kun viimeeksi huomasi osan ryhmästä jo hieman kyllästyvän. Kokemuksesta tiedän, että tässä ryhmässä kyllästyminen johtaa ylimääräiseen sähläämiseen ja kikatteluun. Mietin kuinka voisin tehdä laulusta kiinnostavamman, jotta lapset jaksaisivat vielä tämän kerran laulaa ja leikkiä mukana.

Päätin kokeilla laulua niin, että kaikki laulavat hiljaa mielessään mutta viittovat liikkeet laulun mukana. Kerroin lapsille, että leikimme rikkinäistä radiota, jossa laulu kuuluu silloin tällöin vaikka jatkuukin hiljaisena kokoajan. Jätimme laulusta ensin pois joka toisen sanan ja harjoittelimme laulun läpi ilman leikkiliikkeitä. Näytin kaikki hiljaiset kohdat laittamalla etusormen huulien eteen, jotta kaikki ymmärsivät milloin laulu ei kuulu. Lauloimme vielä uudestaan tällä tavoin ja lapset ymmärsivät mistä leikissä on kyse.

5.4 Ensimmäinen opetuskerta Linnassa juhlitaan 4-5 –vuotiaille

Jatkoimme tukiviittomien käyttämistä leikkiliikkeinä jo heti seuraavalla tunnilla, mutta uuden laulun avulla. Valitsin tarkoituksella laulun, jonka uskoin olevan suurimmalle osalle ryhmästä tuntematon. Valintani oli tutkimuksen kannalta hyvä, sillä laulu ei ollut kenellekään lapsista tuttu.

Laulun opetteluun aloitimme niin, että lapset saivat ensin kuunnella tarkasti kun lauloin laulun heille. Tämän jälkeen kysyin mistä laulussa laulettiin ja

lapset kertoivat sen mitä muistivat, eli lohikäärmeen sillan alla, sanat joihin laulu loppuu. Laulussa ei ole paljon sanoja ja jokainen säe kerrataan, joten oletin heidän muistavan enemmänkin. Lauloin laulun uudestaan ja pyysin lapsia kuuntelemaan erityisen tarkkaan mitä laulun alussa tapahtuu.

Laulun jälkeen esitin vielä tarkentavia kysymyksiä, *missä juhlittiin, ketkä juhlivat?* Saatuani vastaukset kysymyksiini jatkoimme laulun opettelua kaikulauluna, eli lauloin lapsille pienen pätkän jonka he toistivat minulle.

Seuraavaksi kerroin lapsille, että tähänkin lauluun on leikkiliike viittomat, jotka opettelisimme seuraavaksi. Kävimme viittomat läpi sana sanalta ja tarkastin samalla, että lapset muodostavat ne oikein. Lauloimme laulun leikkiliikkeiden kanssa kaksi kertaa ja lapset oppivat liikkeet jo aika hyvin. Tässä laulussa osa viittomista on selvästi lapsille hankalampia muodostaa, kuin Jänis istui maassa laulussa. Jännitystä itselleni lisäsi se, että olin muodostanut leikkiliikket viittomista itse Papunet-sivua hyödyntäen.

5.4.1 Toinen opetuskerta

Laulun sanat olivat jääneet lapsille hyvin edelliskerrasta muistiin. Edelleenkin laulun tapahtumista kysyttäessä ensimmäisenä lapsille tulee mieleen lohikäärme. Lauloimme laulun kerran ja sen jälkeen lisäsimme mukaan leikkiliikkeet. Viittomien oikein muodostuksessa oli aika paljon hankaluuksia, toisaalta osa viittomista on näin pienille aika haasteellisia. *Linna* viittoma oli lähes kaikilla aluksi väärinpäin, kunnes keksin muistisäännöksi kämmenselässä olevan kuvitteellisen tarran. Pyysin lapsia näyttämään minulle kämmenselässä olevaa tarraa, jolloin käsi jäi linnan muodostukseen oikein päin. Toinen hankaluus tämän viittoman kanssa oli toinen käsi, joka kietoutui ranteen ympärille. En tiedä onko ranteen ympärillä oleva käsi vaikea hahmottaa, vai miksi se ei ollut aluksi kenelläkään viittomassa mukana. Tähän keksin muistisäännöksi sen, että ranteen ympärillä oleva käsi on linnan muuri, jonka täytyy olla paikallaan jotta lohikäärme ei karkaa. Näiden muistisääntöjen ansioista viittoma muodostui lopulta kaikilta oikein.

5.4.2 Kolmas opetuskerta

Kolmannella opetuskerralla odotin hiukan jännittyneenä kuinka lapset muistavat viittomat ja oliko antamistani muistisäännöistä mitään apua viittomien muodostamisessa. Kävimme viittomat yhdessä läpi ja muistutin kämmenselän tarrasta ja lapset korjasivat käden oikein päin. Ongelmaksi muodostui kahden pienemmän oppilaan kanssa se, että he eivät hahmottaneet mikä sormi on pystyssä linnan tornina. Viittomassa etusormi esittää tornia, mutta molemmilla kolmevuotiailla oli pystyssä joko keskisormi tai nimetön. Asian korjaamiseksi kerroin heille, että linnan torni on se sormi, jolla sanotaan "soo-soo" kun on tehnyt jotain tyhmää. Yritin ensin selittää sormien nimillä mikä sormi tornina on, mutta se ei tuntunut ainakaan vielä tällä kertaa toimivan. Muut viittomat muodostuivat lähes oikein, pieniä korjauksia piti kuitenkin tehdä.

Lasten keskittyminen leikkiliikkeisiin vei huomion pois laulusta ja sainkin koko ajan muistuttaa laulamista. Laulu kuitenkin oli jo tuttu ja ilman leikkiliikkeitä sujui mallikkaasti. Leikkiliikkeet tulivat laulussa oikeaan aikaan laulamattomuudesta huolimatta, tai ehkä juuri sen takia.

5.4.3 Neljäs opetuskerta

Viimeisellä opetuskerralla päätin testata kuinka hyvin viittomat olivat jääneet mieleen. Pyysin lapsia näyttämään ensimmäisen viittoman ilman, että näytin heille mallia. Muistisäännöistä oli jälleen apua, sillä heti linna viittomassa osa muisti näyttää tarraa ja viimeistään silloin muutkin ryhmästä käänsivät kämmenselän eteen päin. Kukaan ei kuitenkaan vielä muistanut laittaa toista kättä ranteen ympärille, jotta viittoma olisi ollut oikein. Kysyin lapsilta, että eikö lohikäärme pääse nyt karkuun kun linnassa ei ole muureja. Tästä intoutuneina lapset nostivat myös linnan muurit paikalleen ja viittoma oli oikein muodostettu. Muut viittomat onnistuivat edelliskertaan verrattuna paremmin, vaikka eivät vielä ilman virheitä. Enää en kiinnittänyt pieniin virheisiin niin paljon huomiota, sillä ymmärsin, että viittomat eivät vain vielä voi muodostua näiltä lapsilta yhtä hyvin kuin hiukan vanhemmilta lapsilta.

Edellisellä kerralla laulu jäi lähes kokonaan pois leikkiliikkeiden tieltä ja siksi näin viimeisellä opetuskerralla halusin, että laulu olisi yhtä tärkeässä roolissa kuin leikkiliikkeetkin. Pyysin lapsia laulamaan niin hienosti ja reippaasti kuin he ikinä osaisivat. Laulu raikasi kun en puuttunut viittomien oikein muodostamiseen niin paljon kuin edellisillä kerroilla.

5.5 Ensimmäinen opetuskerta Linnassa juhliitaan 6-8 –vuotiaille

Laulu *Linnassa juhliitaan* ei ollut entuudestaan tuttu tässäkään ryhmässä. Lauloin ensin itse laulun lapsille ja pyysin heitä kuuntelemaan tarkasti. Tämän jälkeen kysyin mistä laulussa laulettiin ja mitä siinä tapahtui. Lapset osasivat kertoa tarkasti laulun tapahtumat ja pyysinkin heitä liittymään lauluun mukaan, sillä sanoja ei ollut paljon. Lauloimme laulun yhdessä ja kävimme viittomat läpi sana sanalta. Viittomia läpikäydessä annoin lapsille vinkkejä siitä, kuinka muistaa viittomat. Esimerkiksi *juhlia* viittoma on kuin pyörittäisi vappuhuiskia molemmissa käsissä. Annoin myös lasten keksiä muistisääntöjä viittomiin. Osa muistisäännöistä oli käyttökelpoisia koko ryhmälle ja osa taas sellaisia, jotka jokainen lapsi muistaisi henkilökohtaisesti. Käyttökelpoisimmat otin koko ryhmän käyttöön ja lopulta meillä oli joka viittomaan oma muistisääntö.

Lopuksi lauloimme laulun leikkiliikkeiden kanssa ja olin positiivisesti yllättynyt siitä, kuinka lapset jaksoivat keskittyä viittomien oikein muodostukseen. Luultavasti omakeksimillä muistisäännöillä oli jonkinkainen osuus asiaan. Laulu ja liikkeet kulkivat käsikädessä lähes saumattomasti koko laulun ajan, sillä tempo oli hyvin hidas.

5.5.1 Toinen opetuskerta

Tämänkin ryhmän kohdalla odotin toista opetuskertaa innokkaasti, sillä haluisin tietää kuinka muistisäännöt olivat auttaneet leikkiliikkeiden muistamiseen ja muodostamiseen. Viittomat olivat jääneet hyvin mieleen ja lapset kertasivat muistisääntöjen avulla liikket läpi. Minun ei tarvinnut juurikaan puuttua läpikäyntiin muuta kuin korjaamalla pieniä virheitä viittomien oikein muodostuksessa. Näytin viittoman malliksi vasta siinä

vaiheessa, kun kukaan ei muistanut sitä. Laulussa olevasta kuudesta viittomasta lapset muistivat itse neljä ja kaksi näytin heille malliksi. Muistisäännöistä oli todella hyötyä ja vaikka jouduinkin viittomia hieman korjailemaan, olivat ne pääpiirteittäin muistissa.

Laulu ja leikkiliikkeet sujuivat tällä ryhmällä hyvin yhteen, vielä sujuvammin kuin edellisellä viikolla. Laulun sanat olivat kaikilla muistissa ja leikkiliikkeiden ajoitus oli oikea. Näytin itse leikkiliikkeet malliksi laulun yhteydessä. Laulun tempo oli vielä tällä kertaa suhteellisen hidas, joten liikkeet osuivat siitäkkin syystä oikeille kohdille.

5.5.2 Kolmas opetuskerta

Kolmannella opetuskerralla odotukseni olivat korkealla ryhmän osaamisen suhteen, sillä viime kerralla viittomat onnistuivat niin hyvin. Aloitimme laulamalla laulun, sillä halusin kokeilla vaikuttavatko leikkiliikkeet laulun sanojen muistamiseen. Kaikki muistivat laulun sanat ilman ongelmia ja olisikin ollut ihme, jos kolmannella opetuskerralla eivät näin lyhyttä laulua olisi muistaneet. Seuraavaksi kävimme viittomat pikaisesti läpi ja otimme lauluun mukaan leikkiliikkeet. Jostain syystä laulu ei tällä kertaa kuulunut, vaikka kuinka rohkaisin ryhmää laulamaan. Leikkiliikkeet olivat oikein ja tulivat ajallaan, mutta laulu ei vain sujunut yhtäaikaan liikkeiden kanssa. Kyse ei kuitenkaan ollut siitä, etteikö laulua olisi osattu. Kun monista yrityksistä huolimatta laulua ei saanut kunnolla kuuluviin päätin jättää asian sikseen tältä opetuskerralta, sillä ryhmäläisiltä alkoi loppua keskittymiskyky. Koko tämän kertainen musiikkivalmennus oli kaiken keikkiaan todella levoton.

5.5.3 Neljäs opetuskerta

Viimeistä opetuskertaa varten halusin ryhmältä eheän kokonaisuuden laulusta leikkiliikkeiden kanssa. Edelliskertaa muistellen suhtauduin tähän kuitenkin pienellä varauksella mutta toiveikkaasti. Päätin kokeilla ottaa viittomat mukaan ilman laulun melodiaa, eli lausuimme laulun sanat loruna leikkiliikkeiden kanssa. Lapset olivat hyvin mukana ja viittomatkin olivat

oikein oikeaan aikaan. He myös lausuivat lorua mukana kuuluvasti. Kokeilin nostaa tempo hieman ja yllätyksekseni ryhmä pysyi mukana hienosti. Melodian lisääminen vaikutti kokonaisuuteen niin, että tempo hidastui mutta leikkiliikkeet pysyivät kuitenkin mukana ja olivat oikein. Laulu sujui tällä kertaa paremmin kuin edellisellä kerralla, jännitin sitä ihan turhaan.

6 TULOKSET

Tukiviittomien käyttö muskarissa leikkiliikkeenä oli haastavaa mutta hauskaa. Haastavaa lähinnä siksi, että itselläni ei ollut viittomista juuri minkäänlaista kokemusta ja tehtävänäni oli opettaa niitä lapsille. Minun täytyi ensin saada itselleni varmuus siitä, että osaan viittomat tarpeeksi hyvin opettaakseni niitä muille.

Ensimmäiseen opetettavaan lauluun, *Jänis istui maassa*, löysin Papunetin sivuilta valmiin viittomapohjan. Tämä helpotti omaa viittomien opettelua ja antoi varmuutta omaan tekemiseen, sillä tiesin niiden olevan oikein kun joku minua taitavampi on ne tehnyt. Opettelin viittomat huolellisesti ja kertosin laulua leikkiliikkeiden kanssa kymmeniä kertoja, jotta osaisin sen varmasti oikein ja sujuvasti. Näistä seikoista huolimatta jännitys oli kova ensimmäisellä opetuskerralla kummassakin ryhmässä. Tunneista jäi kuitenkin hyvä mieli ja varmuus omasta osaamisesta vahvistui.

Toiseen opetettavaan lauluun *Linnassa juhlietaan*, jouduin etsimään viittomat Papunetin kuvapankista itse. Kuvat viittomista löytyivät helposti ja selkeiden kuvien avulla pystyin harjoittelemaan viittomat hyvin.

Epävarmuutta omaan tekemiseen toi se, että en ollut aivan varma mitkä ovat laulun *avainsanat*, jotka viitotaan. Käytin apuna *Jänis istui maassa* laulun viittomapohjaa ja sen avulla rakensin sellaisen tästäkin laulusta.

Lasten suhtautuminen viittomiin oli vaihtelevaa. Aluksi ne olivat uusi ja jännittävä juttu, mutta uutuuden viehätyksen karistessa huomattiin että viittomat ovat haastavia muodostaa oikein ja leikkiliikkeet vaativat enemmän keskittymistä. Molemmille ryhmille viittomat olivat uusi ja aika ihmeellinen asia. Pienempien ryhmässä selitin lapsille hyvin yksinkertaisesti mitä viittomat ovat ja ketkä niitä käyttävät. Kukaan ryhmän lapsista ei muistanut, että olisi nähnyt kenenkään käyttävän viittomia missään. Isompien kanssa keskustelimme viittomista jo vähän enemmän ja heistä osa olikin nähnyt viittomia käytettävän muualla. Yksi lapsista kertoi nähneensä viittomia televisio-ohjelmassa ja toinen kertoi kuinka päiväkodissa leikittiin *Tuiki tuiki tähtöistä* viittomilla.

Lasten suhtautuminen viitottuihin leikkiliikkeisiin ja normaaleihin leikkiliikkeisiin ei juurikaan eronnut. Tukiviittomaliikkeet olivat haastavammat ja siksi niihin turhauduttiin nopeammin molemmissa ryhmissä. Lapset lähtivät viitottuihin leikkiliikkeisiin mukaan samalla innolla, tai innottomuudella päivästä riippuen, kuin mihin tahansa muuhun laululeikkiin. Jokaisella kerralla kerroin, että leikkiliikkeet ovat viittomia mutta en huomannut tämän vaikuttavan lapsiin tai heidän tekemiseensä mitenkään eri tavalla. Yhteenvetona voisi sanoa, että viitotut leikkiliilleet olivat lapsille yhtä ”oikeita” leikkiliikkeitä kuin mitkä tahansa muutkin liikkeet. Olin odottanut lasten olevan enemmän innoissaan siitä, että he osaavat viittomia. Olinkin siksi aika yllättynyt kun kyselin vanhemmilta hieman siitä, ovatko lapset puhuneet kotona viittomista. Muutama oli asiasta suoraan muskarin jälkeen maininnut, mutta kukaan ei erityisesti ollut niistä puhunut. Käytimme kuitenkin kahdeksan viikon ajan tunneilla viittomia, mutta ne eivät vain sitten olleet lapsille niin ihmeellinen asia kuin olin olettanut.

Tukiviittomien hyödyt laulun opetuksessa olivat oman kokemukseni mukaan aika samanlaiset kuin missä tahansa muissa leikkiliikkeissä. Ainoana erona viittomien käytössä oli se, että pääsääntöisesti liikkeet olivat haastavampia ikätasoon nähden kuin muissa yleensä käytettävissä leikkiliikkeissä. Itselleni viittomat olivat loogisia, mutta huomasin kuinka lasten oli vaikea hahmottaa joitakin viittomia ja siksi muistisäännöt olivat tärkeitä viittomien muistamisen kannalta. Viittomien takia laulua käytiin läpi hitaammin ja useamman kerran, jolloin laulu opittiin hieman nopeammin kuin normaalisti. Toisaalta tukiviittomat myös osaltaan haittasivat lasten laulamista, sillä niiden oikein muodostaminen vei keskittymisen laulamisesta lähes kokonaan pois. Molemmat ryhmät ovat normaalisti hyviä laulamaan, mutta viittomakokeilun aikana heitä sai lähes koko ajan muistuttaa laulamisesta.

7 POHDINTA

Tutkimuksen toteuttaminen oli aluksi hieman haastavaa, sillä minulla ei ollut aiempaa kokemusta asiasta. Tutkimuksen edetessä sain koko ajan lisää ideoita siitä mitä voisin tehdä toisin. Tämä oli toisaalta hyvä asia, sillä monet omasta mielestäni toimivat ideat eivät opetustilanteissa toimineetkaan. Oli myös rankkaa liikkua omalla epämukavuusalueella ja huomata että omat suunnitelmat eivät onnistukaan. Tuntisuunnitelmien toimimattomuuteen olen jo osittain tottunut, mutta kun kyseessä oli opinnäytetyöhön tuleva tutkimus, nousivat haasteet ajoittain aika koviksi. Tämä näkyi varmasti myös omassa tekemisessä tunneilla. Lisäksi haasteita lisäsi se, että opetettavat ryhmäni olivat kaikki peräkkäin ilman taukoja, jolloin muistiinpanojen kirjoittaminen siirtyi myöhäiseen iltaan. Ideaalitulanteessa minulla olisi ollut jokaisen tunnin jälkeen aikaa kirjoittaa muistiinpanot rauhassa ylös.

Lähdin toteuttamaan tutkimusta hyvin avoimin mielin ilman mitään erityisiä ennakko-oletuksia. Tiesin etten itse ole viittomien kanssa kovin taitava, joten ajatuksenani oli vahvistaa taitojani yhdessä lasten kanssa. Kahdeksan opetuskerran aikana oma epävarmuus tukiviittomien käyttämisestä hieman väheni, mutta huomasin jännittäväni jokaista tuntia hieman normaalia enemmän. Jännitys kuitenkin helpotti kun aloitin opetuksen. Tavoitteeksi olin asettanut itselleni sen, että viimeisillä opetuskerroilla molemmissa lauluissa nauttisin opetustilanteesta. Täytin tavoitteet suhteellisen hyvin sillä viimeisillä kerroilla en enää jännittänyt niin paljon.

Tutkimuksen toteutuksen suhteen tekisin muutamia asioita nyt toisin. Valmistaisin selkeämmän arviointipohjan johon olisi helpompi täydentää omat huomiot tunnin kulusta nopeasti tunnin loppuksi. Näin saisi tunnin kulusta kaikki tiedot ylös heti, eikä illan päätteeksi tarvitsisi miettiä kuinka asiat menivät. Tulostaisin viittomakuvat lauluista lapsille kotiin vietäviksi ja informoisin vanhempia tukiviittomista paremmin, jotta voisin tutkimuksen edetessä kysyä heiltä lasten suhtautumista viittomiin. Lisäksi vanhemmille voisi tehdä kyselykaavakkeen lasten suhtautumisesta

viittomiin. Näin saisi laajemman käsityksen siitä, mitä lapset todellisuudessa tukiviittomista ajattelivat.

Tutkimuksesta jäi itselleni mielenkiinto jatkaa viittomien käyttöä muskarissa laajemminkin. Jäin pohtimaan tukiviittomien käytön mahdollisuutta muuallakin kuin laululeikeissä. Olisi mielenkiintoista kokeilla ohjeistaa jokin osio muskarissa käyttämällä puheen sijaan viittomia. Usein ohjeita antaessa huomaa selittävänsä aivan liikaa, jolloin ohjeistuksen tärkein osa saattaa jäädä huomiotta. Tulen varmasti käyttämään tukiviittomia työssäni jossakin muodossa. Leikkiliikkeinä ainakin.

LÄHTEET

Huhtanen, K. (toim.) Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointi menetelmät Suomessa. Raveikko, L. Bliss-kielen käyttö Suomessa Kehitysvammaliitto ry. Kouvola.

Johansson, I. 1994. Varhaisen kielenkehityksen tukeminen: Esittävä kommunikointi. Käännös Kaisa Launonen, Hilikka Puistolinna, Sirkku Hildén. Kehitysvammaliitto ry. Helsinki: Hakapaino.

Kuurojen liitto. 2015. Viittomakielet ja viittomakieleiset [viitattu 14.4.2016]. Saatavissa: <http://www.kuurojenliitto.fi/fi/viittomakielet/viittomakielet-ja-viittomakieliset#.VpO8u1JRJig>

König, K. 2007. Lapsen kolme ensimmäistä vuotta. Saksankielinen alkuteos Dr. Karl König Die ersten drei Jahre des Kindes suomentanut Maija Pietikäinen. Tallinna.

Launonen, K. 2007. Vuorovaikutus: Kehitys, riskit ja tukeminen kuntoutuksen keinoin. Kehitysvammaliitto ry. Jyväskylä.

von Tetzchner, S & Martinsen, H. 1991. Johdatus puhetta tukevaan ja korvaavaan kommunikointiin. Kehitysvammaliitto ry. Opike.

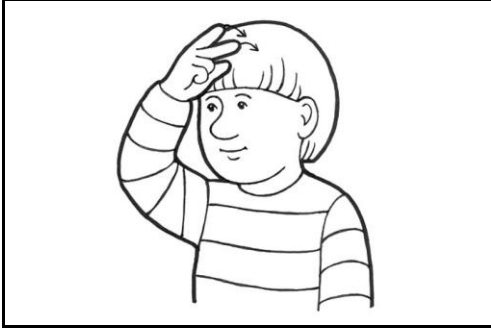
Papunet. 2015. Tietoa puhevammaisuudesta: Blisskieli [viitattu 4.5.2016]. Saatavissa: <http://papunet.net/tietoa/blisskieli-0>

Papunet. 2016. Sanasto [viitattu 20.4.2016]. Saatavissa:
<http://papunet.net/materiaalia/sanasto/sana/viittomakieli>
<http://papunet.net/materiaalia/sanasto/sana/tukiviittominen>
<http://papunet.net/materiaalia/sanasto/sana/viitottu-puhe>

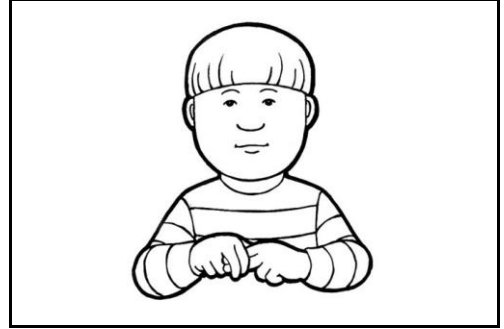
Pelo, M. 2011 Muksun mukana: Tukiviittomat synnyttävät puhetta. [viitattu 10.2.2016]. Yle Akuutti. Saatavissa:
<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2011/03/29/tukiviittomat-synnyttavat-puhetta>

LIITTEET

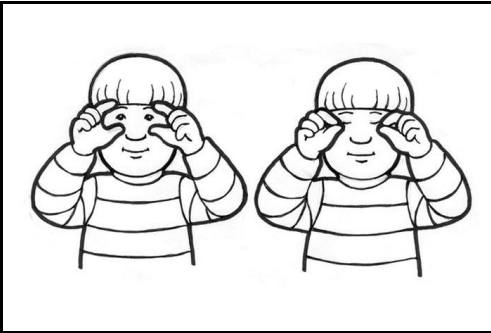
jänis

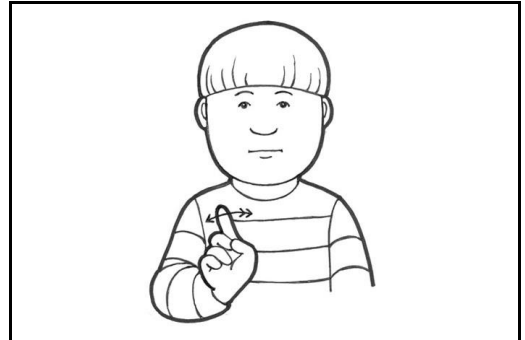
istua

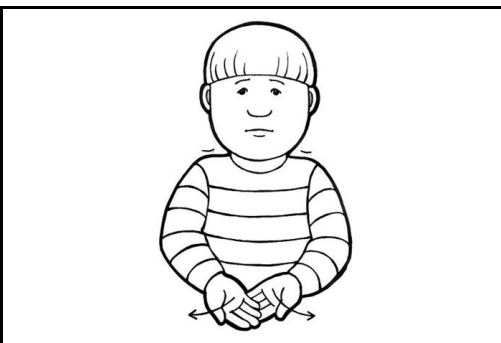
nukkua

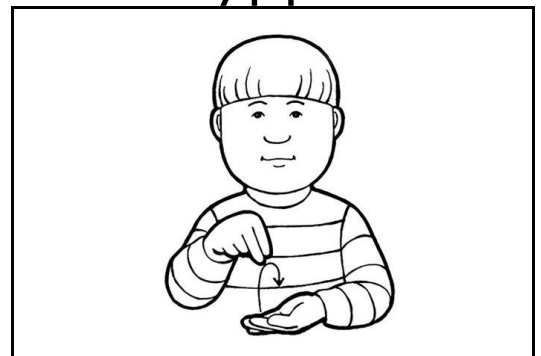
mikä

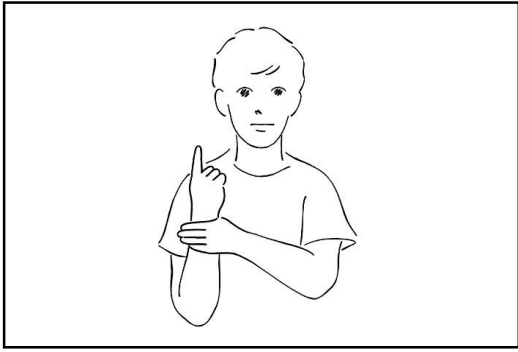
ei

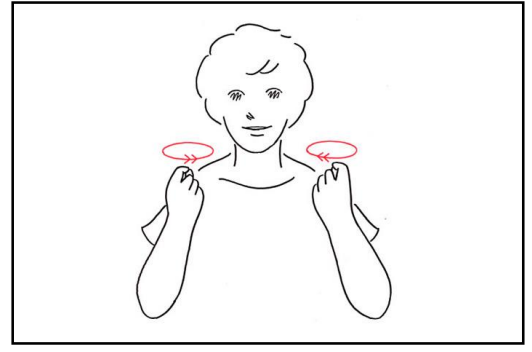
hyppiä

linna

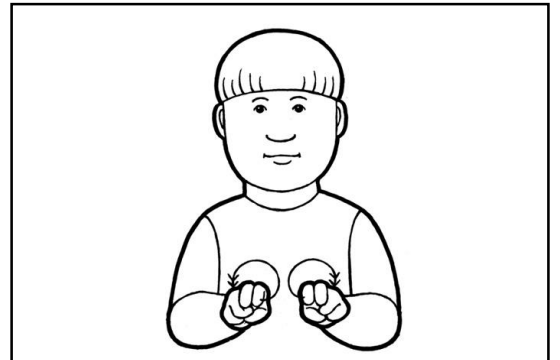
juhla

tule

tanssia

Silta

alla

